

**9. Badacsonytomaj, Pap-rét
(MRT 1. k. 2/3. lh., KÖH 7099)
(Veszprém megye) B, Ró, Ka, Á**

A lelőhelyen 2010. október 4.–november 26. között végzett próbafeltárást a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ. Ennek során egy középső bronzkori település, római kori villa és egy Árpád-kori település nyomai kerültek napvilágra.³ A 2011. évi próbakutatást a beruházás

zépső bronzkorra keltezhető jelenség ezektől a tárológödörktől távolabb, a feltárási középső és K-i felén elszórtan helyezkedett el. Telepjelenségek mellett 3 hamvasztásos sirt is feltártunk, melyeket a szőlőművelés erősen megbolygatott. A feltárási terület középső részén, a főépület Ny-i szárnyának területén kora középső (9. századi) jelenségek kerültek elő. Ehhez a korszakhoz köthető több sütő- és füstölökemence, valamint 1 kút és 2 nagy méretű verem is. Két kemencét hosszabb ideig

Badacsonytomaj, Pap-rét. A feltárási összesítő alaprajza

részeként végeztük. Fő célja annak felderítése volt, hogy a tervezett beépítésekkel érintett felületeken található-e olyan régészeti korú épített elemek, melyek a beruházás áttervezését teszik szükségessé.⁴

A 2011. évi feltárási É-i és középső részén újabb középső bronzkori (dunántúli mészbetétes kerámia kultúrája) telepjelenségeket tudtunk dokumentálni. A bronzkori településhez kapcsolódó méhkas alakú verem K–Ny irányú sorban egymás mellett helyezkedtek el. Két veremben is nagyobb mennyiségű vízcicsigavázat találtunk – ezek funkciója ismeretlen. Több kö-

használhattak, ezeken a megújítást, ill. átépítést tudtunk dokumentálni. A nagy méretű verem betöltésében egy bazaltkővel kirakott szintet tudtunk megfigyelni – ez alapján jégveremként funkcionálhattak. A 9. századi jelenségek mellett a feltárási ezen részén római kori gödröket, és 1 Árpád-korra keltezhető sütőkemencét tártunk fel. Árpád-korra keltezhető az a félig földbe mélyített épület is, amelyik a főépület K-i szárnya alatti területről került elő. A feltárási középső részén került elő 1 római kori bazaltból épített, kiégetett aljú sír, valamint 1 újkorra keltezhető gazdasági épületet, melyet szintén feltártunk.

A feltárási terület D-i sávjában egy újabb Árpád-kori félig földbe mélyített ház került elő, DK-i sarkában bazaltból épített kemencével. A ház mellett 1 római kora keltezhető, cölöpszervezetes épületet találtunk. További római kori jelenségek láttak napvilágot a D-i épületszárny Ny-i felén.

Négy kisebb kutatószondával tisztáztuk a 2010-ben megtalált római kori épületek kiterjedését is. (Az illusztrációt lásd fent!) Két, egymásra merőleges szondával a Ny-i épület (1. kő-

³ A próbafeltárást geofizikai (arheomágneses) felmérés előzte meg. Ennek eredményi alapján határoztuk meg 10 kutatóárkot összesen 5000 m² nagyságban. A próbafeltárásról szóló jelentést lásd: RKM 2010, 168–169.

⁴ A 2011. évi próbafeltárási területe a tervezett épületek (szálloda, étterem, borpincék stb.) alapterülete, közel 9300 m²-nyi területen.

Badacsonytomaj, Pap-rét. 1. római kőépület

Badacsonytomaj, Pap-rét. 2. római kőépület

épület) D-i falát, és a K-i sarokrízalitját vizsgáltuk. A D-i fal középső részén megtaláltuk az épület bejáratát, amely kétszárnyú lehetett. A K-i saroktorony mérete megegyezik a 2010-ben feltárt Ny-i toronyéval, azonban az alapfalai jobb megtartásúak. Az alapozás fölött 2-3 sor bazaltkőből rakott fal emelkedik ki a járószintből. A falat ezen a szinten habarccsal vízszintesre húzták. Az épület további részeit égetetlen agyagtégglából vagy vályogtégglából építhették. Erre az utal, hogy az épület környékén nagyon kevés volt a falakhoz köthető omladék. A két torony tetejét *tegula* és *imbrex* fedte. Erre a toronyok mellett talált nagy mennyiség *tegula*- és *imbrex*töredék utal. Ezek közül több kiegészíthető darab is volt. Az épület méretei így kiszkerkeszthetők. Hossza: 13,90 m, szélessége az É-i oldalon: 9,07 m, szélessége a D-i oldalon 16,0 m. *(Az illusztrációt lásd a 12. oldalon!)* Két további szondával tisztáztuk a K-i épület kiterjedését is (2. kőépület). Az egyik, a 2010/X kutatóárokra merőleges,

Badacsonytomaj, Pap-rét. Római bronzkőrkörző

közel K–Ny irányú szondával megtaláltuk a villa K-i és Ny-i falát. Mindkét fal építési stílusa megegyezik a 2010-ben talált falakéval, azaz szárazon rakott bazaltfal. A falak mellett talált omladék alapján a falaknak nemcsak az alapozása és a lábazata, hanem a felmenő része is bazaltból épült. Egy másik, közel négyzet alakú kutatószelvényrel az épület belső osztófalának és a villa Ny-i falának találkozását vizsgáltuk meg. *(Az illusztrációt lásd a 12. oldalon!)* Az épület D-i helyiségében

egy újabb bronzolvasztó kemencét tártunk fel. A gödörben egy bronzból készült körző került elő. *(Az illusztrációt lásd alább!)* A 2010-ben feltárt bronzolvasztó kemence és a helyiségben talált bronztárgyak, olvasztási maradványok alapján feltételezhető, hogy ez az épület egy bronzműves műhely lehetett. A kutatószondák alapján meg tudtuk határozni az épület kiterjedését. Az épület hossza: 21,2 m, szélessége 13,2 m.

A próbafeltérési szakaszt 2011. július 1-jén befejeztük. Eredményei alapján kijelenthető, hogy a lelőhelyen 4 régészeti korszak jelenségei vannak jelen. A középső bronzkori dunántúli mészbetétes kerámia kultúrája települési jelenségeit és sírjait tártuk fel. A római korban, a 4. század első felében létesült villagazdaság 2 kőépületének részleteit tisztáztuk, de a korábbi földmunkák alapján feltételezünk egy harmadik épületet is, a feltárt épületektől D-re. A villát nagy valószínűséggel a 4. sz. végén a lakói elhagyták.

A 9. században létrejött településnek egy műhelykörzetét tártuk fel, annak kemencéivel, és a hozzá kapcsolódó kúttal, vermekkel. Lakóépület nem került elő.

Az Árpád-korból származik, a 2010-ben feltárt 2 épületen és 1 kőalapozású kemencén kívül, 1 sütőkemence és 2, 2011-ben feltárt félig földbe mélyített ház a feltárás középső és D-i részéről.

Munkatársak: Redő Ferenc, Szvath Márton régészek; Bek Tamás, Faiszt Szabina, Binder Hajnalka régésztechnikusok. Geodéziai felmérés: Földi Áron és Kovács Zoltán

EKE ISTVÁN

10. Baja, Homokváros (KÖH 78201)

(Bács-Kiskun megye) B

2011. július 21-én helyszíni egyeztetésen vettem részt a “Baja I.-Homok” bányatelken tervezett homokbánya leendő próbafeltérésének munkálataihoz kapcsolódóan. Közvetlen a bányatelek szomszédságában, egy munkagép területrendezést végzett, egy frissen elbányászott homokdomb aljában. A bolygatott domb bejárása során több kézzel formált bronzkori kerámia töredéke került elő, illetve a domb oldalában helyenként meg lehetett figyelni a korabeli kultúrrejteget, azonban konkrét objektum nyomát nem észleltük az eső áztatta partoldalban. A munkát végző egyénnek jeleztem, hogy a területen a további munkavégzést szüneteltesse, illetőleg kiderült, hogy a Bajai Kommunális és Szolgáltató Nonprofit Kft. végez itt tereprende-zést, a szomszédos lakópark bővítéséhez szükséges telkeket előkészítve. A további munkavégzés előtt feltétlenül indokolt a dombon található bronzkori településnyomok lehatárolása, illetőleg megelőző feltárása.

Sz. WILHELM GÁBOR

11. Balassagyarmat, Kincsem-pusztá (KÖH 78937)

(Nógrád megye) Kö?, Kú?

A Szlovák–magyar gázvezeték Nógrád megyei szakaszának régészeti terepbejárására 2011. október 25–28. között, valamint november 29-én került sor. A teljes nyomvonal hosszát bejár-